

ERSATTES FÖR LOKAL SKADA VID CYTOSTATIKAINFUSION

Generella biverkningar till cytostatikabehandlingar är välkända medan lokala komplikationer i samband med intravenösa infusioner av vävnadsretande cytostatika torde vara mindre uppmärksammade. Sådana komplikationer har rapporterats till Patientförsäkringen i stigande frekvens. Under åren 1993–95 anmäldes 13 fall.

I tio fall hade vävnadsskadan uppstått genom att en perifer ven perforerats. I tre fall hade infusionen gjorts genom en injektionsport, som opererats in i en central ven. Skadorna varierade från lätta till mycket allvarliga.

Fall 1

En 40-årig kvinna behandlades under 1994 för en ovarialcancer med cytostatika intravenöst (Farmorubicin, Cyklofosamid och Paraplatin). I samband med den åttonde och sista behandlingen uppstod vid två tillfällen svårigheter att få droppet genom en kanyl på handryggen att fungera, vilket krävde att kanylens läge korrigerades.

Under infusionen uppstod svullnad och ömhet dorsalt över handleden. Vid återbesök en vecka senare hade det bildats blåsor på ett centimeterstort område.

Kvinnan fick lugnande besked, men efter ytterligare en vecka hade ett centimeterstort sår utvecklats. Hon hade också fått blåsor på handryggen och blivit svullen ut på fingrarna. Hon hade inskränkt rörlighet i handleden och värk.

Kvinnan remitterades till handkirurg och behandlades med immobilisering och en mjuk strumpa för att minska svullnaden. Efter hand underminerades sårkanterna och man kunde konstatera nekroser på djupet.

Författare

LARS RÄF

professor, konsult vid Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag.

SERIE

Tidigare artiklar i serien återfinns i Läkartidningen nr 17, 18, 22, 25, 26–27, 28–29 och 35/1996.

Två månader efter skadan gjorde man sårexcision med en centimeters marginal och avlägsnade fibrotisk vävnad på djupet. Såret täcktes med en proximalt baserad stjälkad lambå. Defekten täcktes sedan med ett fullhuds-transplantat från underarmens volarsida. Lambån och transplantatet läkte utan komplikationer och värken försvann.

Patientförsäkringen fann att kvinnan var ersättningsberättigad, men hon avled i sin cancersjukdom 1996 innan ersättningen hade fastställts.

I det här fallet utvecklades skadan långsamt och initialt undervärderade man troligen skadans omfattning. Möjligen hade lokal behandling med exempelvis nedkylning kunnat förhindra utveckling av nekroser (se medicinsk kommentar på sidan xxxx).

Fall 2

En kvinna på 58 år hade sedan 1988 behandlats för myelom och genomgått flera cytostatikakurer. I januari 1995 fick hon parapares på grund av ett plasmocytom i Th 5–8.

Den 22 februari inleddes behandling i dagvård med NOP (Novatron, Onkoverin, Prednisolon). Novatroninfusionerna gavs genom en injektionsport inopererad på bröstkorgen med kateterspetten i central ven.

I samband med en infusion den 5

Membranet hade lossnat i ena kanten, vilket orsakade ett läckage.

april noterades en blågrön missfärgning runt porten inom ett område stort som två handflator. Kvinnan kände inga smärtor.

Hon lades in och behandlades med ispåsar. När man opererade bort porten fann man att membranet hade lossnat i ena kanten (se bild). Det var orsaken till läckaget. Såret läkte utan nekroser eller andra komplikationer. En vecka senare kunde en ny injektionsport opereras in och cytostatikabehandlingen fortsätta.

Skadan bedömdes som ersättningsbar och kvinnan ersattes för sveda och värk samt för förlängd vård på sjukhus.

Liknande fall fick dödlig utgång

Ett liknande fall har publicerats i Socialstyrelsens informationsblad Riskronden nr 2 1995 (Orimligt resultat av behandling med cytostatikainfusion via subcutan intravenös port). Där blev skadan kring porten mycket allvarlig och orsakade blödning och nekros i stora delar av bröstkorgsväggen. Skadan ledde till patientens död 17 dagar senare.

Man hade givit Vincristin och Adriamycin i porten och läckaget hade troligen uppstått genom att den »långslipade» kanylspetsen delvis mynnade utanför membranet.

Även det fallet anmäldes till Patientförsäkringen, som ersatte kostnader för begravning.